

Ettől a számtól kezdve az Egyetemi Könyvtár egy új sorozattal jelentkezik, melynek a „DEENK Ideál” címet adtuk. Célunk kettős: egyrészt szeretnénk egyetemünk kiváló kutatóit interjú formájában bemutatni, másrészt példát állítani a leendő fiatal kutató nemzedéknek. A cikkek bekerülnek a könyvtár által fejlesztett tudományos portál (iDEA) Tudósterébe is.

Ép testben ép lélekkel – magánemberként, tanárként, kutatóként

Dr. Bitskey István professzor emeritus, akadémikus a Debreceni Egyetem Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézetében dolgozik közel negyven éve. Háromszáznál is több tudományos dolgozat, monográfia fűződik a nevéhez. Kutatási területének fő irányában a 16–17.

század retorikája, a reneszánsz, a reformáció, a barokk kor művelődéstörténete, valamint egyháztörténet áll. Több nyelven beszél és publikál. Munkásságát számos elismeréssel jutalmazták: Apáczai Csere János-díj, Csokonai-díj, Fraknói Vilmos-díj. 2013. augusztus 20-án a Magyar Érdemrend tisztikeresztje polgári tagozatával tüntették ki.

– Professzor Úr! A mondás szerint senki sem lehet próféta a saját hazájában! Önnek mégis sikerült. 2011-ben szülővárosában, Egerben díszpolgárrá avatták. Mennyiben határozta meg a történelmi levegőjű város „pályaválasztását”, hogy magyar-történelem szakra jelentkezett a Debreceni Egyetemen, és hogy elsősorban a 16–17. századot választotta kutatási területének. Mit jelentett kisfiúként Önnek a vár, a Bazilika, a minaret, hogy csak néhányat említek Eger nevezetességeiből?

– A szülőváros általában fontos hatással van az emberek gondolkodásmódjára. Nekem is erősen meghatározta későbbi életemet. Egy emlékemet mondanám el ennek bizonyítására. Ötödikes voltam 1952-ben, amikor leleplezték a Dobó István-féle vár védelem 400. évfordulójának tiszteletére állított hatalmas domborművet. A személyes jelenlét vezetett oda, hogy felébredt bennem a történelem iránti érdeklődés, különösen a török-magyar harcok kora iránt. A másik meghatározó élmény az volt, hogy Eger barokk város, én a Líceum (ma Eszterházy Károly Főiskola) épületébe is jártam iskolába. Itt található a Főegyházmegyei Könyvtár hatalmas barokk kori anyagával, gyönyörű freskóival, és ez is hatott későbbi munkásságomra. Másodéves egyetemista voltam, amikor Bán Imre professzor megjelentette *A barokk* című könyvét, így teljes mértékben találkoztak az egri gyökerek és a debre-

ceni egyetemi hatás a kora újkor, a reneszánsz és a barokk iránti érdeklődéssel.

– Tanári pályafutását is Egerben kezdte, majd az MTA Irodalomtudományi Intézete után, 1980-ban kapta meg docensi, később egyetemi tanári kinevezését a Debreceni Egyetemen. Tanszékvezető, a Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet igazgatója. Az MTA levelező, 2013-tól rendes tagja, jelenleg a Debreceni Akadémiai Bizottság elnöke. Szerteágazó közéleti tevékenysége mellett több szakfolyóirat szerkesztőbizottságában is részt vesz. Hogyan tud egyszerre ennyi elvárásnak megfelelni? Mik a prioritások?

– Professor emeritusként a régi magyar irodalom doktori programjában veszek részt. Minden kedden találkozunk oktatókollégák, doktoranduszok, hallgatók, és megbeszéljük az éppen aktuális kérdéseket, problémákat. Elkészülnek a PhD-dolgozatok. A keddi napom az, ami itt, az egyetemen a tanításra fordítódik.

A DAB elnöki tisztségében számos rendezvény van, amelyek szervezésében nekem is feladataim vannak. A szervezőmunka, a tárgyalások különféle szakemberekkel, kollégákkal elég sok időt vesznek igénybe, különösen ősszel, a Tudomány Hónapja időszakában, de tavasszal is van néhány mozgalmas hónap. Szívesen csinálom ezt, mert úgy gondolom, hogy a régió szellemi, tudományos életének fontos része, jó dolog, hogy az MTA öt regionális központjának egyike Debrecen.

– Ön szakfolyóiratokban is publikál, kuratóriumi, szerkesztőbizottsági tag, milyen tematikát ölelnek fel ezek?

– Elsősorban az Irodalomtörténeti Közleményeket említem, ami az MTA Irodalomtudományi Intézetének folyóirata, ott szerkesztőbizottsági tag vagyok, de több folyóirat, így a Debreceni Szemle, az Egyháztörténeti Szemle, a Klió történelmi szemlélő folyóirat kuratóriumában, valamint a Kolozsvárott megjelenő Keresztény Szó szerkesztőbizottságában is részt veszek. Úgy gondolom, hogy ezek is fontos tevékenységek, mert általuk tudunk a fiataloknak publikációs lehetőséget biztosítani vagy segíteni őket írásaik elhelyezésében.

– Sokrétű az a munka, amit Ön csinál, de az irodalom, a történelem iránti érdeklődése valahányban tetten érhető.

– Örülök ennek a megállapításnak, ugyanis az irodalomtörténetnek és a történelemnek van egy közös területe, amit én úgy értelmeznék, hogy művelődéstörténet. Igazából ez áll legközelebb hozzám. Az általam nagyon tisztelt professzor, Klaniczay Tibor, akinek témavezetésével írtam a kandidátusimat, azt mondta, ő nem irodalomtörténésznek, történésznek, italianistának tartja ma-

gát, hanem a 17. század specialistájának. Tehát, ami abban a korban történik, legyen az irodalom, történelem, kultúra, művelődés, azt komplex módon kell szemlélni. Én is ezt az irányt követem.

– E fokozott szellemi igénybevétel mellett egy olimpikon utódhoz híven – édesapja, Bitskey Aladár többszörös főiskolai világbajnok, Európa-bajnoki ezüstérmes és olimpikon – rendszeresen sportol. A Debreceni Szenior Úszó Klub aktív tagja ma is. A DEAC elnökeként egyik köszöntőjében Alexander Fleminget idézte: „Nincs jobb eszköz az emberi természet megismeréséhez a sportnál, és elsősorban a csapatban űzött sportnál.” Kifejtené bővebben, miért gondolja így?

– A sportoknak a közösségépítő hatását említettem ott. Egerben már a 20-as évektől nagy hagyománya van az úszósportnak. Ennek az a magyarázata, hogy olyan meleg vízű forrása volt a nyitott uszodának, hogy télen is tudtak tréningezni az egriek. Az édesapám és a két testvére a magyar úszóválogatott tagjai voltak, az olimpiára is kijutottak. A két fiam is a szeniorok között úszik már, így időnként együtt tudunk szerepelni a csapatban. Úgyhogy ez nálunk apáról fiúra szálló családi hagyomány. Az én életemet a tudományos munka határozza meg elsősorban, de fontos kiegészítőjének tartom a hobbimat. Az a véleményem, hogy annak, aki tudományos munkát, ülőmunkát végez, a mozgására, a kondíciójára is gondot kell fordítania egészségének, teljesítőképességének megőrzése érdekében. Én kétszer, háromszor is elmegegyek az uszodába egy héten.

– Az előzőekben szó volt arról, hogy erős gyökerekkel kötődik szülővárosához. Mai napig visszajár előadásokat tartani, konferenciákra. Milyen érzelmeket táplál Debrecen iránt, ami más, elsősorban a kálvinizmus által befolyásolt szellemiséggel rendelkezik, mint Eger? Ön szerint létezik ilyen, hogy „debreceniség”?

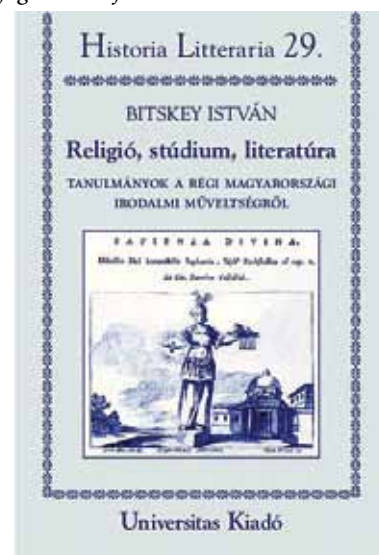
– Feltétlenül beszélhetünk ilyenről. Számomra rendkívül értékes volt, hogy egyetemista koromban az egri Főegyházmegyei Könyvtár után a Debreceni Református Kollégium Könyvtárába

jártam. Pontosan ez az, ami engem mindig is érdekelt és inspirált, hogy a különböző felekezetek, vallások eltérő módokon járultak hozzá a magyar kultúra fejlődéséhez, hogy sokféle szín fért meg egymás mellett. Például ezért is ennyire izgalmas a kora újkor kutatása nekem. Egyfelől a katolikus barokk kultúra, másfelől a protestantizmusnak, a reformációnak a racionálisabb tudományos érdeklődése, a felekezetek által kialakított intézményrendszer mind-mind a nemzeti műveltség része, ez pedig attól szép, hogy rendkívül tarka a színe. Nem értékeesebb egyik, mint a másik, kiegészítik egymást.

– Így kerek a világ. Mi foglalkoztatja mostanában?

– Két hónapja jelent meg egy tanulmánykötetem *Religió, stúdium, literatúra* címmel, ami-be húsz tanulmányomat gyűjtöttem össze, melyek reprezentálják a régi magyar irodalmat. Érdekes-séggént hadd említsem meg, hogy nemrégiben szlovák nyelven is kiadták a Pázmány Péterről szóló könyvem, ami ritkaságnak számít mostanság, hogy ott magyar szerzőtől könyvet jelentessenek meg. Fontosnak tartanám, hogy a magyar szakemberek, főképp a fiatalok ne csak angolul, németül publikáljanak, hanem a környező országok nyelvén is, mert így tudjuk egymást jobban megérteni, elfogadni. A mai világban szükséges volna, hogy jó együttműködést alakítsunk ki a szomszéd országok kutatóival. Erre törekszünk a DAB-ban, és igyekszünk számos lépést megtenni ez irányba.

Szegedi Magdolna

Tudósprofilok: <http://tudoster.idea.unideb.hu>

